

**ФОРМАТ ЗА ПОДНЕСУВАЊЕ
НА ИЗВЕШТАИТЕ ЗА СОСТОЈБАТА СО ЗАШТИТАТА
ОД СТРАНА НА ДРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ**

(согласно Параграф 169 од Оперативниот водич)

**СВЕТСКО НАСЛЕДСТВО – ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА
ОХРИДСКИОТ РЕГИОН - (Албанија/Република Северна Македонија) (С/Н 99)**

**Извештај за состојбата со заштитата на Природното и културното наследство на
Охридскиот регион и напредокот во спроведувањето на препораките од Одлуката на
Комитетот за светско наследство (44 COM 7B.77)**

**Извештај за состојбата со заштитата на Природното и културното наследство на
Охридскиот регион и напредокот во спроведувањето на препораките од Одлуката на
Комитетот за светско наследство (44 COM 7B.77),**

Име на доброто: Природно и културно наследство на Охридскиот регион (Албанија/Република Северна Македонија) (С/Н 99)

Датум на впишување: 1979

Проширување: 1980, 2019

Година на незначителна промена на границите: 2009

Критериуми: (i) (iii) (iv) (vii)

1. Кратко резиме на извештајот

Република Северна Македонија, во блиска и координирана соработка со Република Албанија, останува цврсто посветена на зачувување на статусот на Светско Наследство за Природното и културно наследство на Охридскиот регион. Овој Извештај за состојбата со заштитата на Светското наследство – Природно и културно наследство на Охридскиот регион (Северна Македонија) е во насока на истакнување на заложбите на државата членка која за време на извештајниот период ги продолжи своите активности за спроведување на Одлуките на Комитетот за светско наследство (43 COM 7B.36), (44 COM 7B.77) и исполнување на препораките на Реактивните мониторинг мисии (2017, 2020).

Во текот на извештајниот период, согласно Планот за управување со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион (2020-2029) година, Република Северна Македонија отпочна со изработка на **Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење за заштитена зона на крајбрежен појас во Охридскиот регион**, со цел севкупна и долгорочна заштита на брегот на Охридското Езеро. Како дел од овој процес, утврден е предлог плански опфат со површина од околу 750 хектари крајбрежна територија. Согласно законски утврдениот процес, на почетокот на 2022 година започна утврдувањето/ажурирањето на геодетските подлоги кој се спроведува од страна на Агенцијата за катастар на недвижности.

Почнувајќи од мај 2021 година, општина Охрид продолжи со процесот на отстранување на бесправно изградени објекти долж брегот на Охридското Езеро. Досега на територијата на Општина Охрид интервенирано е на вкупна површина од околу 32.000 метри квадратни. Отстранети се 8 платформи во границите на градот, а исчистени се 9 општински локации на брегот. По отстранувањето на градбите, локациите беа исчистени од градежен шут и вратени во првобитната состојба.

Дополнително, во 2021 година, Охридското Езеро и Студенчишко блато беа впишани на Рамсарската Листа. Во меѓувреме, во рамки на започнатата постапка за прогласување за заштитено подрачје, во јули 2021 година донесено е **Решение за привремена заштита на Студенчишко Блато** (до официјалното прогласување за заштитено подрачје, односно донесувањето на Законот за прогласување на Студенчишко блато за парк на природата). Нацрт Законот е подготвен, јавно достапен, а во тек е процес на јавни консултации.

Во септември 2021 година, **Студијата за валоризација на Охридското Езеро** беше одобрена и изгласана од страна на Советот на општина Охрид, а дополнително беше усвоен и **Планот за управување на Национален Парк Галичица 2021-2030**.

Согласно Одлуката на Комитетот за светско наследство 44 COM 7B.77 (Фужу, Кина 2021), а во координација со Република Албанија, Владата на Република Северна

Македонија формира експертска група за изработка на **Стратегиски план за рехабилитација на Природното и културното наследство на Охридскиот регион**. Работната група интензивно работи на детална анализа на состојбата во регионот. Во текот на овој процес експертите ќе работат со локалната самоуправа, граѓанските здруженија и други засегнати страни со цел заедничко изнаоѓање на начинот за справување со заканите кои негативно влијаат на Исклучителната универзална вредност на Охридскиот регион и дефинирање на реална временска рамка за нивно намалување и отстранување во кое ќе бидат вклучени сите засегнати страни. Нацрт Стратегискиот план се предвидува да биде финализиран до јуни 2022 година по што следи координирање и негово усогласување со Република Албанија.

Потцртувајќи го отворениот и партнерски однос на Република Северна Македонија кон Центарот за светско наследство и советодавните тела, постапувајќи согласно параграф 172 од Оперативниот водич за имплементација на Конвенцијата за светско наследство, во декември 2021 година побара Советодавна Мисија за поединечно заштитено добро во границите на Охридскиот регион.

2. Одговор на Одлуката на Комитетот за светско наследство:

Одлука: 44 COM 7B.77

Комитетот за светско наследство,

1. По разгледувањето на Документот WHC/21/44.COM/7B.Add,
2. Потсетувајќи на Одлуките 43 COM 7B.36 и 43 COM 8B.9, усвоени на неговата 43-та седница (Баку, 2019),
3. Ги поздравува напорите од двете Држави-членки да започнат да ги решаваат препораките на Комитетот и конкретно ги истакнува подобрувањата во правните процеси и структурите за управување, привремениот прекин на градежните дозволи во Северна Македонија и уривањето на некои дивоградби во Северна Македонија и во Албанија, како и создавањето на Прекуграничен комитет за управување со сливот и залошбата за започнување на прекуграничен дијалог за проектот за делницата од Струга до Лин од железницата од Европскиот коридор VIII;
4. Смета дека иако беа решени одредени препораки од одлуките и мисиите во изминатите шест години, неколку беа само делумно или недоволно спроведени, а голем број од нив воопшто не беа опфатени;
5. Изразува исклучителна загриженост за наодите од заедничката Реактивна мониторинг мисија од 2020 година на Центарот за светско наследство/Меѓународниот совет за споменици и локалитети (ICOMOS)/Меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) дека:
  - a) Во врска со Северна Македонија, нема доволно активности за запирање на бавната ерозија на атрибутите од Исклучителната Универзална Вредност (OUV) во урбаната средина и поширокиот предел што произлегуваат од несоодветна заштита, реконструкција и развој, или за повторно разгледување на алтернативни решенија за големите проекти во врска со развојот на железницата и патиштата,
  - b) Во врска со Албанија, акутните ранливости што беа забележани во времето на проширување на доброто не се намалени и се планираат нови проекти и нов развој што би можело да биде многу штетно за веќе компромитираниот брег на езерото и полуостровот Лин;
6. Ги истакнува со сериозна загриженост заклучоците од мисијата од 2020 година, според кои високите објекти близу езерото, лошиот архитектонски квалитет на изградената средина (особено во главните градови Охрид, Струга и Поградец (контактна зона), но исто така долж крајбрежјето надвор од урбаните центри), како

и несоодветната и прекумерна употреба на крајбрежната зона за туристичка инфраструктура, имаа многу негативно влијание врз Исклучителната Универзална Вредност (OUV) на доброто;

Со цел намалување на прекумерната и несоодветна употреба на крајбрежниот појас на Охридското Езеро за туристичка инфраструктура и урбанизација, Министерството за транспорт и врски во Годишната програма за финансирање на изработка на урбанистички планови за 2021 година предвиде изработка на **Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење за заштитена зона на крајбрежен појас во Охридскиот регион** (Сл.весник на РСМ бр.15/21). Работна група формирана од страна на претседателот на Владата на РСМ (Решение бр.08-3853/11 од 20.07.2021 година) го утврди предлог планскиот опфат за овој урбанистички план (со апроксимативна површина од 750 ха), со што отпочна постапката за утврдување на геодетските работи за посебни намени сврзани со ажурирање на геодетски подлоги во функција на планирање на просторот. Процесот на ажурирање на геодетските подлоги е во тек и се спроведува од страна на Агенцијата за катастар на недвижности. Апроксимативната пресметка за вредноста на работите од урбанистичкото планирање изнесува 30.000.000 мкд и ќе бидат обезбедени од буџетот на Министерството за транспорт и врски.

Почнувајќи од мај 2021 година, општина Охрид продолжи со процесот на отстранување на бесправно изградени објекти долж брегот на Охридското Езеро. Отстранувањето на објекти во оваа втора фаза беше фокусирана на потегот помеѓу Хотел Инекс Олгица и село Пештани. Досега на територијата на Општина Охрид интервенирано е на вкупна површина од околу 32.000 метри квадратни. Отстранети се 8 платформи во границите на градот, а исчистени се 9 општински локации на брегот. По отстранувањето на градбите, локациите беа исчистени од градежен шут и вратени во првобитната состојба. Видео од состојбата на исчистеното крајбрежје во периодот јули-август 2021 година може да се види на следниот линк: <https://www.youtube.com/watch?v=ZuUR1Mj8IOY>

Анекс 1: Фотографии пред и по расчистувањето на крајбрежјето.

Покрај зачувувањето на крајбрежниот појас од прекумерната урбана трансформација, општина Охрид продолжува во насока на спроведување на Препораката 6 од Реактивната мониторинг мисија од 2017 година за спроведување на мораториум (Одлуката 43 СОМ 7В.36), односно Советот на општина Охрид донесе *Одлука за начинот на спроведување на постојните урбанистички планови и урбанистичко плански документи и донесување нови урбанистички планови и урбанистички проекти, како и за начинот на водење на постапките за утврдување правен статус на бесправно изградени објекти* (бр. 08-13561/39 од 29.12.2021 год., Службен гласник бр. 17 од 30.12.2021 год.). Согласно постојната законска регулатива во Република Северна Македонија Советот на општина Охрид ги донесува овие Одлуки од 2019 година (нотирано и во Извештајот за напредокот бр. 35-584/6 од 31.01.2019 год.) доставен до Центарот за светско наследство на УНЕСКО.

Анекс 2: Превод на Одлуката на општина Охрид, декември 2021.

Дополнително, општина Охрид го сопре проектот за реконструкција на Кеј Македонија, согласно укажувањата на Реактивната мониторинг мисија од 2020 година. Средствата наменети за проектот беа реалоцирани за други цели на локалната и централната власт.

Во 2021 година се интензивираа работите околу изработката на **Елаборат за ревалоризација на Охридскиот регион**. За таа цел беше извршен увид на состојбата на сите поединечно заштитени или евидентирани споменици на културата од Охридскиот регион. Ажурираните податоци за состојбата на културното наследство од целиот регион, пропратени со нова фотодокументација, ќе бидат имплементирани во Елаборатот за ревалоризација на Охридскиот регион, чија што изработка е во напредна фаза (**Препорака 5е од РММ 2020**). Заради големата концентрација на културното наследство во Охридскиот регион, а со цел добивање на релевантни информации за состојбата со културното наследство предвидено е истиот да биде финализиран до јули 2022 година.

Извршувањето на деталниот увид на состојбата на културното наследство од Охридскиот регион го претставува првиот чекор од воспоставувањето на редовен мониторинг на културното наследство во регионот. Изработката на посебна Методологија со посебно дизајниран образец кој ќе се користи за следење и дефинирање на состојбата на културните добра е во завршна фаза.

НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид континуирано во текот на целата година, согласно своите кадровски можности, врши конзерваторски надзори на голем број културни добра во Охридскиот регион и врши стручна контрола на конзерваторските проекти кои се предмет на разгледување во Заводот.

Министерството за култура согласно Заклучокот од 57-та седница на Владата, формираше **Стручен тим** составен од истакнати експерти за поддршка на Министерството за култура во реализацијата на заштитни активности во границите на светското природно и културно наследство на Охридскиот регион кој дава значаен придонес во подобрување на стручните аспекти во заштитата на светското наследство.

7. Го истакнува тековниот процес за прогласување на Охридското Езеро за Споменик на природата во Северна Македонија, вклучително и развој на Студија за валоризација, како и прелиминарната одлука за прогласување на Студенчишкото блато за парк на природата и бара од Државата-членка Северна Македонија да осигури дека овие процеси се целосно интегрирани со другите релевантни процеси на управување и планирање и се насочени кон зајакнување на целокупното управување со доброто, вклучително и преку воспоставување на функционални управувачки структури;

Од страна на Регионалната канцеларија на Меѓународната унија за заштита на природата за Источна Европа и Централна Азија (IUCN ECARO) во соработка со МЖСПП и УНЕП, а со учество на меѓународни и национални експерти подготвени се **Студија за валоризација на Охридското Езеро** и **Нацрт План за управување со Охридското Езеро**. Согласно националната легислатива во текот на изработката на Студијата се спроведувахе и процесот на вклучување и рана консултација на јавноста (одржани се консултативни работилници со засегнатите страни за Нацрт-Студијата за валоризација на Споменик на природата како и Нацрт Планот за управување - Охридско Езеро) со цел нивно информирање и вклучување со свои сугестии, препораки и забелешки по однос на истата, уште пред да почне постапката за прогласување на Охридско Езеро за заштитено подрачје во категорија Споменик на природа.

Во септември 2021 година Студијата за валоризација на Охридското Езеро беше одобрена и изгласана од страна на Советот на општина Охрид.

Потврда на заложбите за заштита на Охридското Езеро е потпишаната заедничка изјава на Градоначалниците на општините Охрид, Струга и Дебрца во септември 2021 година за поддршка на **Студијата за валоризација на Охридското Езеро** при што е изразена целосна подготвеност за соработка во процесот на повторно прогласување на Охридското Езеро за Споменик на природата.

Согласно Законот за заштита на природата, заради започнување на формалната постапка на ре-прогласување на доброто, во тек е подготовката на Информација до Владата на РСМ со предлог Одлука за прифатливост на предлогот за ре-прогласување на Охридското Езеро за споменик на природата, која се планира да биде усвоена во првата половина на 2022 година. Министерството за животна средина и просторно планирање последователно ќе го подготви Нацрт-Законот за прогласување на Охридското Езеро за споменик на природата, и ќе спроведе официјални јавни консултации. Постапката за усвојување на предлог-законот во владина процедура и доставување до Собранието, се очекува да заврши најдоцна до јули 2022 година.

Интегрираното зачувување и заштита на Охридското Езеро и Студенчишкото блато се едни од приоритетите кои РСМ ги спроведува во изминатиот период (**Препорака 5а од РММ 2020**). Како резултат на тоа, во мај 2021 година Охридското Езеро и Студенчишко блато се впишани на Рамсарската Листа како ново подрачје, по поднесена иницијатива од граѓанските организации Охрид SOS и ФРОНТ 21/42, кои покрај придонесот на националните експерти на Македонскиот Рамсарски секретаријат, дадоа поддршка и на процесот за изработка на апликационото досие (РИС) за номинирање на Охридско Езеро и Студенчишко Блато за Рамсар место.¹ Локалитетот го опфаќа и Студенчишкото блато, кое располага со алкални мочуришта за филтрирање на хранливи материи и места кои обезбедуваат гнездење, мрестење и презимување на птиците и рибите. Блатото е намалено поради промените во користењето на земјиштето и деградацијата на живеалиштата, но сè уште е дом на национално ретки растенија и инсекти, ендемични безрбетници и заштитени влекачи и водоземци. За впишувањето на Охридското Езеро и Студенчишкото блато на Рамсарската листа. РСМ го извести Центарот за светско

---

¹ (no. 2449 on the List of Ramsar Wetlands of International Importance);

наследство на УНЕСКО како дополнителна информација кон Извештајот за напредокот од 2021 година (бр. 35-3917/5 од 01.06.2021 год.).

Истовремено, на национално ниво, во рамки на започнатата постапка за прогласување за заштитено подрачје, во јули 2021 година донесено е **Решение за привремена заштита на Студенчишко Блато (до официјалното прогласување за заштитено подрачје, односно донесувањето на Законот за прогласување на Студенчишко блато за парк на природата)** (бр. 12-3341/7 од 12.07.2021 год., Сл. Весник на РСМ бр. 164/21). Нацрт Законот е подготвен, јавно достапен и закажана беше јавна расправа по него. Во изминатиот период беа спроведени средби со засегнатите страни, по што следи уште една официјална јавна расправа во Општина Охрид и доставување на финалниот предлог до Владата на усвојување до крајот на февруари 2022.

Согласно Решението за привремена заштита на Студенчишко Блато, за времетраењето на привремената заштита на подрачјето нема да се спроведуваат активности од постоечкиот ГУП на градот Охрид во делот на Урбана Заедница – УЗ 17, Урбан блок – У.Б 17.1, како и изработка и донесување на урбанистички планови и урбанистички проекти, урбанистички проекти за партерно уредување на просторот, спроведување на постапка за утврдување на правен статус на бесправно изградени објекти, спроведување на постапка за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште, одлагање на шут и комунален отпад, употреба на хемиски заштитни средства и минерални ѓубрива за земјоделски активности, доделување на нови или продолжување на постоечките концесии согласно прописите за концесии и јавно приватно партнерство, прописите за градежно земјиште, како и прописите од областа на лов и риболов и проширување или изградба на нови патишта.

Дополнително, согласно барањето за техничка соработка од страна на Владата на Република Северна Македонија во септември 2021 година се одржа почетен состанок со тимот на експерти од Јапонската меѓународна агенција за соработка на Проектот на ЈСА "Собирање и истражување на податоци за управување со води во областа околу Охридското езеро во Република Северна Македонија". Предмет на истражувањето е подобрување на квалитетот на водата во Охридското Езеро и подобрување на капацитетот за работа и одржување на канализационите објекти. Имено, проектот всушност значи ажурирање и надградување на податоците што се содржани во „Физибилити студијата за подобрување на работата на колекторскиот систем на Охридското Езеро“ изработена во 2015 година, согласно новонастанатите промени на терен. Следна фаза би била изнаоѓање решенија за трајно финансирање на колекторскиот систем и обезбедување на негова непречена работа, со што ќе се обезбеди максимална заштита на езерските води, а со тоа и зачувување на природните вредности, здравјето на луѓето и живиот свет околу и во езерото, како и дефинирање на мерките за подобрување на оперативните капацитети на системите за собирање и третман на отпадните води. Проектот претставува директно остварување на националните цели, но и реализација на препораките кои произлегуваат од Одлуките на Комитетот за светско наследство на УНЕСКО.

8. Забележува со загриженост дека и покрај неодамнешните иницијативи, се чини дека управувачкиот систем сè уште нема целосен мандат за одржување на Исклучителната Универзална Вредност (OUV) поради спротивставените приоритети, слабата имплементација на правната рамка и малата вклученост на граѓанското општество, што се заедно го фрагментира управувачкиот систем;

Со цел доследна примена на правната рамка отпочнати се процеси на усогласување на законската регулатива како и донесување/ревидирање на Правилниците кои се во насока на подобра имплементација на законите:

- Донесен е нов **Правилник за критериумите, условите и начинот на вршење на валоризација и ревалоризација на културното наследство, содржината на елаборатот и начинот на обезбедување на ревизијата** („Сл. Весник на РСМ“ бр. 44/2021);
- Донесен нов **Правилник за содржината и методологијата за изработка на заштитно – конзерваторските основи за културното наследство** („Сл. Весник на РСМ“ бр. 113/2021);

Подобрувањето на управувачката структура како важен чинител во севкупната заштита на природното и културното наследство на Охридскиот регион на што се посветени Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за култура.

Во март 2021 година **Комисијата за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион** (по завршување на законски предвидениот мандат на претходниот состав) продолжи со работа во нов состав (Решение на Владата на РСМ бр. 14-3323/4 од 16.02.2021 и бр. 14-3323/6 од 23.03.2021). Во периодот март 2021 – јануари 2022 година, Комисијата одржа 10 седници на кои разгледа 98 предмети/барања од доменот на своите надлежности (нацрт урбанистички планови и документација, состојба со природното и културното наследство на Охридскиот регион, пријави од граѓански здруженија за активности во регионот и сл.). Со своето работење Комисијата за управување ја спроведува својата мисија за доследно имплементирање на Планот за управување со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, почитување на законите со кои се регулира оваа материја но и меѓународните конвенции и Препораки на Реактивните мониторинг мисии и Одлуки на Комитетот за светско наследство на УНЕСКО. Во таа насока сите нови, односно измени и дополнувања на Урбанистичка планска документација во Охридскиот регион задолжително се усогласуваат со одредбите од Планот за управување. Дополнително, на седниците на Комисијата за управување присуствуваат и претставници на граѓански здруженија кои даваат значаен придонес во детектирање и изнаоѓање решенија за справување со активностите кои влијаат на намалување на Исклучителната универзална вредност на регионот (**Препорака 8а од РММ 2020**). Во работата на Комисијата за управување, со цел зајакнување на нејзините капацитети, е вклучен и Стручниот тим составен од истакнати експерти, формиран од Министерството за култура (**Препорака 3д од РММ 2020**).

Изготвен е **План за управување со Национален Парк Галичица 2021-2030 (Препорака 3г од РММ 2020)**. Со допис бр. 35-6005/2 од 07.05.2021 година Нацрт Планот за управување и Нацрт Стратегиска оцена на животната средина на Планот за управување беа доставени на разгледување до Центарот за светско наследство на УНЕСКО. Имајќи предвид дека не е добиено мислење по доставените материјали, **Планот за управување со Национален Парк Галичица 2021-2030**, ценејќи ја итната потреба од негово донесување, согласно националната легислатива, Министерството за животна средина и просторно планирање даде позитивно мислење по Финалниот Извештај за Стратегиска оцена на животната средина (бр. 08-295/5 од 08.06.2021 год.). Согласно Законот за заштита на природата, Министерството за животна средина и просторно планирање даде согласност на **Планот за управување на Национален Парк Галичица 2021-2030** (бр. 03-392/2 од 13.07.2021 год.), по што Управниот одбор на ЈУ „Национален Парк Галичица“ донесе Одлука за донесување на истиот (бр. 02-558/3 од 11.08.2021 год.).

Анекс 3: Одлука за донесување на Планот за управување на НП Галичица.

Како дел од Програмата за развој на туризмот, општина Охрид изготви нова **Нацрт Стратегија за развој на туризмот за периодот од 2020 до 2025 година**, изработена од страна на стручни научни работници од Факултетот за туризам и угостителство од Охрид. Новата Стратегија за развој на туризмот е изработена врз база на темелни анализи на постоечката состојба и ја дефинира долгорочната визија, стратешкиот правец, целите и приоритетните проекти за идниот развој на туризмот. Документот е во согласност со основните принципи на УНЕСКО за заштитени подрачја, со националното законодавство за управување со заштитени подрачја како и со други погранични и регионални стратегии и планови за управување со природни ресурси. Во текот на наредниот период треба да биде спроведена постапка за Оцена на влијанието врз животната средина на овој плански документ, по што ќе биде комплетирана финална верзија на стратегијата.

Јакнењето на капацитетите на стручните лица во установите за заштита на културното наследство како приоритет, ќе биде подобро со професионалните обуки (теоретски и практични) кои во рамките на Проектот *„Размена на знаења за конзервација и иновативно управување со културното наследство меѓу Италија и Северна Македонија“* го организираат Управата за заштита на културното наследство и ИКОМОС Македонија, заедно со Центарот за конзервација и реставрација *„Ла Венариа Реале“* и Фондацијата за културна економија Сантагата од Торино, Италија. Обуката која е започната е предвидено да се спроведе во неколку циклуси до средината на 2022 година.

Извршена е промоција на Упатството за глобалниот стандард на IUCN за решенија засновани врз природата (Nature Based Solutions) - IUCN (2021).

Во насока на јасно демонстрирана волја на Владите на Северна Македонија и Албанија за целосна посветеност во реализирањето на препораките на Центарот за светско наследство и зачувување на статусот на Природното и културното наследство на Охридскиот регион како Светско Наследство, на 12 јули 2021 година Националните

комисии за УНЕСКО на двете држави одржаа состанок во Охрид на кој беше потпишана и Заедничка изјава во однос на заложбите за зачувувањето на доброто и преземање конкретни чекори за негова заштита.

На 22 септември 2021 година во Париз, Франција беше реализиран заеднички консултативен состанок со претставници од Центарот на УНЕСКО за светско наследство, ICOMOS и IUCN и делегација од Република Албанија во однос на актуелностите со состојбата со заштитата на Охридскиот регион, особено по усвојувањето на Одлуката за Охридскиот регион на 44. сесија на Комитетот за светско наследство на УНЕСКО (јули 2021 година, Фуџу, НР Кина).

9. Исто така смета дека за запирање и враќање на деградацијата со која се соочува доброто во моментот, која го одразува кумулативното влијание на несоодветните промени и недостатокот на заштита во текот на многу години, ќе бидат потребни значителни здружени напори во текот на подолг временски период, и дека, иако непосредните активности за запирање на одредени активности се поздравени, тие се недоволни и може да се сметаат само за почеток на многу подолг интегриран и стратегиски процес, што останува да се дефинира;

Со цел пренасочување на коритото на реката Сатеска во нејзиниот природен тек (Препорака број 15 од РММ 2017; Препорака 7е од РММ 2020), во рамките на проектот „Адаптација кон климатските промени“ во областа на прекугранично управување со ризик од поплави ќе се имплементира во Северна Македонија, Албанија и Црна Гора, со фокус кон Дримскиот речен слив, продолжуваат активностите согласно предвидената динамика, во кои како пилот проект е предвидено враќање на реката Сатеска во старото речно корито. Во тек е изработка на проектната документација за реставрација и пренасочување на коритото на реката Сатеска во нејзиниот природен тек, со која ќе се пристапи кон издавање на соодветните дозволи за имплементација.

Во текот на 2019 година УНДП подготви процена на изводливост за можноста за пренасочување на реката во нејзиното природно корито. Со Извештајот за процена на изводливост се утврдени критичните делови на реката Сатеска и се препорачаа можни активности за подобрување на капацитетот на водотекот на природното корито на реката Сатеска.

Поради обемноста и големите финансиски вложувања за целосна реализација, овој проект ќе се одвива во повеќе фази. Во првата фаза, ќе се изработи комплетен основен проект, прочистување на старото речно корито (во август 2021 год. од страна на Градежен Институт „Македонија“ АД Скопје се изведени теренски работи на коритото на реката Сатеска во близина на с.Волино за реставрација на коритото и пренасочување во нејзиното природно речно корито согласно предвидената проектна програма) и изградба на разделна градба со која ќе се контролира течението на реката (вкупната должина на коритото од разделната градба до вливот во Црн Дрим е 7.796 м). Потоа следуваат фазите: регулирање на горното течение на реката Сатеска со постапки за прочистување на

коритото, пошумување на падините со цел намалување на количините на мил кои се внесуваат во реката, подобрување на комуникацијата на двата брега.

Во однос на нужната потреба од затворање на депонијата Буково (**Препораката број 16 од РММ 2017**), Министерството за животна средина и просторно планирање во соработка Министерството за финансии достави барање до Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) за изразување интерес за финансирање на Проектот за воспоставување на регионален систем за управување со отпад во Југоисточен, Вардарски, Пелагониски, Југозападен и Полошки регион, со заем во висина од 55.367.614,00 евра и притоа ЕБОР да биде водечка финансиска институција. Во изминатиот период беа спроведени низа состаноци со претставниците на Банката и беше доставена целокупната проектна документација од страна на МЖСПП, и процедурата е во завршна фаза на евалуација. Со обезбедување на овие средства МЖСПП ќе го воспостави системот во Југозападниот регион и во склоп на активностите ќе бидат затворени сите нестандартни депонии во регионот. (**Препорака 26 од РММ 2020**).

Постапувајќи по **Препораката 5и на Реактивната мониторинг мисија од 2020 година**, во текот на 2021 година, НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид во соработка со Националниот Конзерваторски Центар - Скопје започна со изработка на Проект за конзервација и реставрација на ѕидното сликарство од црквата Св. Софија во Охрид (XI-XIV век). Имајќи го предвид обемот и исклучителното значење на ѕидното сликарство од оваа црква, изработката на Проектот за негова заштита се очекува да трае неколку месеци и да биде финализиран во текот на 2022 година, по што НУ Завод и Музеј - Охрид ќе ги отпочне процедурите за обезбедување на потребните финансиски средства за негова реализација (**Препорака 5и од РММ 2020**).

Со цел успешно функционирање на **колекторскиот систем** се продолжува со негово целосно ставање во функција (**Препорака 7а од РММ 2020**). Во таа насока во мај 2021 година склучен е договор за „Сервисирање на пумпи и пумни станици“ со кој се сервисирани 7 (седум) редуктори за потребите на пречистителната станица во Ложани со што се овозможи станицата да работи со 90% од својот капацитет и при тоа да ги исполнува стандардите кои се потребни за испуштање на пречистена вода во реципиентот реката Црн Дрим. Во јули 2021 година, склучен договор за „Услуги за винкловање на електромотори“ со која постапка до сега се сервисирани 7 (седум) електромотори и 9 (девет) потопни пумпи, со што се овозможи непрекинато одведување на отпадните води до станицата за пречистување, но и ставање во функција на гореспоменатите редуктори во станицата. Дополнително, ангажирана е цистерна со која што беше извршено снимање и отстранување на талог од песок кој правеше застој во цевководот во областа Елешец во вкупна должина од скоро 1 км. Исто така набавени се нови 9 (девет) потопни пумпи со секачи со што ќе се елиминира проблемот на запушување со цврст материјал кој што се наоѓа во цевководот на колекторскиот систем и кој предизвикува излевање на фекална вода во водите на Охридското Езеро. Дополнително, за покривање на долгот на **ЈП Колекторски систем** кон општина Струга, Министерството за животна средина и просторно планирање во 2021 година обезбеди финансиски средства во износ од 60.000.000 МКД.

Согласно инвестиционата програма за 2022 година се предвидува подобрување на спроведувањето на фекалната вода во системот со поставување на фреквентна регулација на препумпните станици со што би се намалиле трошоците за електрична енергија и времетраењето за вклучување и исклучување на истите, санација на базени и тековно одржување на системот.

Со цел да се спречи оштетување, уништување и нагредување на природните реткости, со Решение на Министерството за животна средина и просторно планирање, а на иницијатива на општина Охрид, **како природни реткости прогласени/заштитени се 7 единечни стебла** во градот Охрид – стебло Коџаџик (*Celtis australis* L.) во дворот на црквата Св.Богородица Перивлепта, платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на ул. Димитар Влахов пред зградата на Црвениот крст, платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на крстосницата меѓу ул. Јане Сандански и бул.Туристичка, платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на крстосницата меѓу ил. Питу Гули и ул.Марко Нестороски во населбата Влашка маала, платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на локалитетот Кошишта, платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на ул. Димитаер Влахов пред објектот на Пензионерското здружение и платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) во населбата Воска.

Во 2018 година склучен е рамковен договор со Фондот за природа за Охрид - Преспа (ПОНТ), кој има за цел долгорочна поддршка за покривање на 50% од оперативните трошоци за управување со заштитени подрачја во прекуграничниот регион Охрид - Преспа. Оваа активност во 2022 година ќе биде дадена на имплементација на Охридскиот регион.

10. Понатаму смета дека оваа наследувана ерозија на атрибутите со децении, во комбинација со постојаното влијание врз развојот во двата дела на прекуграничното добро, претставува потврдена и потенцијална опасност за доброто согласно ставовите 179 и 180 од Оперативниот водич;

11. Ги поттикнува двете Држави-членки да изготват Стратешки план за рехабилитација, со придружен фазен акционен план, во кој се утврдуваат јасно дефинирани цели и резултати за ублажување на заканите за Исклучителната универзална вредност (OUV) на краток и на долг рок како и фазен акционен план, врз основа на препораките од мисијата од 2020 година, кој ќе обезбеди сеопфатна прекугранична политичка и институционална рамка за решавање на сериозните и повеќекратни закани со кои се соочува доброто; и да го достави Стратешки план за рехабилитација до Советодавните тела и Центарот за светско наследство во февруари 2023 година.

Во насока на исполнување на обврските кои произлегуваат од Одлуката на Комитетот за Светско Наследство 44.COM 7B.77 (Фужу, Кина 2021), а која се надоврзува на Препораките од Реактивните мониторинг мисии од 2017 и 2020 година, Владата на Република Северна Македонија на 09.11.2021 година, донесе решение за формирање на Работна група за изработка на **Предлог Стратегиски план за рехабилитација на**

природното и културното наследство на Охридскиот регион. Работната група интензивно работи на детална анализа на состојбата со природното и културното наследство на Охридскиот регион, заканите по доброто како и препораките дадени од мисиите на УНЕСКО и Советодавните тела. Во текот на подготовката ќе бидат спроведени повеќе координативни средби со локалната самоуправа, граѓанските здруженија и други засегнати страни со цел заедничко изнаоѓање на начинот за справување со заканите кои негативно влијаат на Исклучителната универзална вредност на Охридскиот регион како светско наследство и дефинирање на реална временска рамка за нивно отстранување во кое ќе бидат вклучени сите засегнати страни. Нацрт Стратегискиот план се предвидува да биде финализиран до јуни 2022 година по што следи координирање и негово усогласување со активностите предвидени од страна на колегите од Република Албанија (**Препорака 3х од РММ 2020**).

Од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за култура во подготовка е започнување на процесот за дефинирање на **контактната зона** на доброто. Имајќи предвид дека се работи за поголема територија која би влегувала во границите на контактната зона, се работи на анализа на дадените предлози во Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион. При утврдувањето на границите на контактната зона ќе се следи линеарната поставеност на теренот, било таа да е природна (релјеф, водени текови, водени површини и др.) или создадена (пат, граница на катастарска парцела, граница на подрачје со исто или слично искористување на земјиштето итн.). Земајќи го предвид фактот што во јули 2019 година делот од Охридското Езеро кој припаѓа на Албанија е впишан во Листата на светското наследство на УНЕСКО, при разгледување на алтернативите за дефинирање на контактната зона ќе се почитуваат границите на веќе дефинираната контактаната зона на албанската страна. Се предвидува нацрт контактната зона да биде дефинирана до крајот на 2022 година (**Препорака 10 од РММ 2017**).

12. На крајот бара од Државите-членки да достават до Центарот за светско наследство до 1 февруари 2022 извештај за напредокот и до 1 февруари 2023, ажуриран заеднички извештај за состојбата со заштитата на доброто, вклучително извештај за постигнатиот напредок во спроведувањето на горенаведеното за разгледување од Комитетот за светско наследство на неговата 46-та сесија во 2023 година, во насока да се земе во предвид, во случај на потврдена потенцијална или утврдена опасност по Исклучителната универзална вредност, впишувањето на доброто на Листата на светско наследство во опасност.

* * *

3. Постапувајќи согласно параграф 172 од Оперативниот водич за имплементација на Конвенцијата за светско наследство, Владата на РСМ го задолжи Министерството за култура од Центарот за светско наследство на УНЕСКО да побара Советодавна мисија со цел утврдување на состојбата со „**хотелскиот комплекс Палас - Охрид**“ за кој се предвидени градежни активности и изготвување на предлог за понатамошно постапување. На 1

декември 2021 година до Центарот за светско наследство беше доставено барање за Советодавна мисија со потребната техничка документација и со документ во кој се содржани целите и очекуваните активности и предлози. Документот од страна на Центарот е проследен за мислење до експертите на ICOMOS и по добивањето на повратните информации, ќе се продолжи со процедурите околу организирањето на Советодавната мисија.

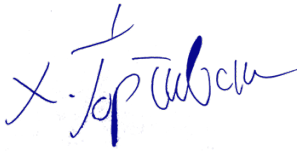
* * *

Извештајот за состојбата со заштитата на Природното и културното наследство на Охридскиот регион и напредокот во спроведувањето на Одлуката на Комитетот за светско наследство (44 COM 7B.77) беше усвоен од Владата на Република Северна Македонија на нејзината 14-та седница, одржана на 15.02.2022 година (бр. 41-1138/1).

* * *

4. Република Северна Македонија дава согласност овој Извештајот за состојбата со заштитата на Природното и културното наследство на Охридскиот регион да биде објавен на веб страната на Центарот за светско наследство на УНЕСКО, без прилози.

Потпис на овластеното лице

**Христијан Ѓоргиевски
Национална комисија за УНЕСКО на Република Северна Македонија**

Извештајот е изготвен од Кабинетот на Претседателот на Владата на Република Северна Македонија и Управата за заштита на културното наследство, во соработка со Националната комисија за УНЕСКО на Република Северна Македонија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за транспорт и врски, ЈУ Национален парк Галичица, ЈП Колекторски систем, Општина Охрид, Општина Струга и Општина Дебрца и Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид